







<p>Simpel manipuleren</p> <p>Vanaf 3-4 maanden</p>	<p>Ontdekkend en ervarend spel, steeds opnieuw bewegen van voorwerpen of (delen) van het eigen lichaam, bijvoorbeeld rammelen of geluidjes maken</p>				
<p>Spelend combineren</p> <p>Vanaf ca 9 maanden</p>	<p>Verschillende spelmaterialen worden gecombineerd. Ergens iets indoen en weer uithalen is favoriet. Actie-reactiemateriaal waarbij op knopjes gedrukt kan worden.</p>				
<p>Functioneel spel</p> <p>Vanaf ca. 13 maanden</p>	<p>Nu combineert en gebruikt het kind het materiaal zoals het eigenlijk bedoeld is, bijv. een pop in bed leggen of een auto in de garage rijden. Er is nog geen verbeeldend spel.</p>				
<p>Symbolisch spel</p> <p>Vanaf ca. 18 maanden</p>	<p>In deze spelvorm doet het kind voor het eerst 'alsof'. Voorwerpen krijgen een andere betekenis of er zijn dingen die er in werkelijkheid niet zijn. Dit loopt via verschillende sub stadia, zie bijlage</p>				
<p>Fantasie/rollenspel en constructiespel</p> <p>Vanaf 3,5-4 jaar</p>	<p>Het spel wordt voorbereid en het kind gebruikt taal tijdens het spelen. De fantasie wordt leidraad. Het kind kan nu ook gebeurtenissen spelen die het zelf nooit eerder gezien heeft of ervaren. Het constructiespel komt op, het kind gaat iets maken of bouwen.</p>				
<p>Spel met regels</p> <p>Vanaf ca 6 jaar</p>	<p>Deze spelvorm kenmerkt zich doordat het met anderen wordt gespeeld en een competitief element in zich heeft. Kinderen overleggen samen over de regels en afspraken.</p>				

Substadia symbolisch spel	Vanaf	Spel	Taal	
Doen- alsof handelingen gericht op zichzelf	ca.18 maanden	Het kind speelt handelingen of activiteiten die het uit eigen ervaringen kent buiten de gebruikelijke context. Bijv. doen alsof hij drinkt of slaapt.		
Doen-alsof handelingen gericht op een ander	Ca. 20 maanden	Het kind speelt ook activiteiten en handelingen die het anderen (bijv. ouders) in zijn omgeving ziet uitvoeren. Alsof- handelingen worden nu ook bij anderen uitgevoerd, nog niet met de ander.		
Meer gedetailleerde doen-alsof handelingen gericht op een ander	Ca. 22-30 maanden	De dagelijkse ervaringen worden met meer detail nagespeeld. Er worden meer voorwerpen gebruikt. Het kind zoekt bewust materialen. De voorwerpen worden geordend.	Er wordt commentaar gegeven, bijv. pop slaapt.	
Meer opeenvolgende doen-alsof handelingen gericht op een ander	Ca. 30-36 maanden	Uitspelen van ervaringen die minder vaak voorkomen, ervaringen die prettig of juist onprettig zijn. Er zit meer opeenvolging in de handelingen.	Het kind praat tegen de pop; jij gaat slapen	
Doen-alsof handelingen uitgevoerd door een ander	Ca. 36 maanden	In deze fase krijgt de ander een actieve rol in het spel. Het kind speelt gebeurtenissen na die het heeft ervaren, maar kan de afloop veranderen.	Het kind kan vertellen wat het in spel gaat uitbeelden, bijv. ik ga eten koken.	
Doen- alsof handelingen met substitutie	Ca. 36-42 maanden	Het kind kan de daadwerkelijke betekenis van een voorwerp loslaten en het een eigen betekenis geven en los van de oorspronkelijke context gebruiken.	Het kind gaat praten tegen de pop en laat de pop antwoorden. Het kind gebruikt een speelstem.	
Doen-alsof sequenties	Ca. 42 maanden	Losse handelingen worden aan elkaar gekoppeld. De pop is ziek, de dokter komt, gaat naar het ziekenhuis, de pop wordt weer beter.	Het kind begint met taal te gebruiken om een spelscene neer te zetten.	